

חלון לים התיכון*

התפתחו הדתות המונותאיסטיות באגן הים התיכון? האם אפשר למצוא ביטויים עכשוויים לרקע ההיסטורי המשותף של עמי הים התיכון, על חופיו הצפוני והדרומי? ומה הם האתגרים איתם מתמודדות כיום ארצות הים התיכון - במשותף ובנפרד? אלה הן חלק מהשאלות שמבקש לבחון המוזיאון לתרבויות הים התיכון באמצעות תערוכה קבועה המציגה את ההתפתחות ההיסטורית של התרבויות סביבו, מהתקופה הניאוליטית ועד ימינו, ותערוכות נוספות המתמקדות בנושאים כמו דת, אמנות, חקלאות, האדם והסביבה, היחס לאחר, ועוד.

במונולוג המצולם פורסת ד"ר ממלוק-נעמן את השקפותיה על החינוך המדעי ככלי חוצה גבולות ותרבויות המקדם את רווחת האדם, ומדגישה את החשיבות של לימודי מדע

הים התיכון משמש, זה אלפי שנים, מקום מפגש (ומאבק) בין עמים, דתות ותרבויות. מה משותף תרבויות אלה?

במרסיי, שנבחרה השנה ל"בירת התרבות האירופית", נחנך באחרונה, בנוכחות נשיא צרפת, פרנסואה הולנד, מוזיאון לתרבויות הים התיכון. נדמה כי אין מיקום הולם יותר למוזיאון מסוג זה. מרסיי, שהוקמה לפני יותר מ-2,500 שנה, עם רציפי הנמל הגדול ביותר בים התיכון, שנודעה כצומת כלכלי ותרבותי והייתה שער כניסה מרכזי לאירופה, ואשר מאכלסת כיום מהגרים רבים, אכן מתאימה במיוחד לייצג את תרבות אגן הים התיכון על כל רבדיה.

הים התיכון משמש, זה אלפי שנים, מקום מפגש (ומאבק) בין עמים, דתות ותרבויות. מה משותף לתרבויות אלה? כיצד

נשיא צרפת, פרנסואה הולנד, בחנוכת המוזיאון לתרבויות הים התיכון

* הכתבה נלקחה מתוך עיתון "המכון", גיליון מספר 73, כסלו תשע"ד, דצמבר 2013, עמודים 58 ו-59.

מימין למעלה: קרולין איוב, סוריה; דלילה נדיון, אלג'יר; מרים שרקאווי, מרוקו; אزمרלדה קלבריה, איטליה; פאזיזה שרפי, תוניס; דזירה אל-עזי, לבנון; שהיז עבדל סלאם, מצרים; רחל ממלוק נעמן, ישראל; פאנאיוטה קארמפאטו, יוון

"השכלה רחבה, הכוללת השכלה מדעית, אולי אינה מובילה להצלחה מהירה, אך היא בטוחה יותר ומקדמת את רוח האדם. זה הוא 'מותר האדם'", היא מדגישה.

מהיבטים שונים. היא רואה בלימודי המדעים חלק בלתי-נפרד מההשכלה הכללית - לא תחום המיועד ל"מדענים לעתיד" בלבד, אלא ידע חיוני לכל אזרח בעולם המודרני, המבקש להבין את סביבתו ולקבל החלטות מושכלות.

הנשים שנבחרו לספר את תרומתן לקידום זכויות האזרח ורווחת האנושות, בחנוכת המוזיאון לתרבויות הים התיכון

על חייהן ועל השקפת עולמן בסרטון המוקרן על קיר המוזיאון: קרולין איוב, שנמלטה מסוריה בעקבות פעילותה הפוליטית, הקימה ומנהלת במרסיי את "רדיו סוריה החופשית"; דלילה נדיין מאלג'יר, מוציאה לאור של ספרי ילדים, נאבקת בהנהגה הדתית בארצה כדי לאפשר לילדות לקרוא ספרי קומיקס; מרים שרקאווי היא שפית ממרוקו, יוזמת ומובילה תוכניות לשיפור התזונה של אזרחי ארצה; אזמרלדה קלבריה מאיטליה הפיקה סרט על המאפיה האיטלקית; פאוזיה שרפי מתוניס היא פרופ' לפיסיקה; דזירה אל-עזי מלבנון היא פרופ' לביוכימיה; שהינז עבדל סלאם היא מדענית בתחום מדעי המחשב ממצרים, שהשתתפה בהפיכה בארצה; פאנאיטה קאראמפאטו היא אשת עסקים מיוון, שהקימה קואופרטיב של נשים אופות בכפרים בהם קיים אחוז גבוה במיוחד של אנשים דלי אמצעים; ד"ר רחל ממלוק-נעמן, מהמחלקה להוראת המדעים במכון ויצמן למדע, נבחרה בשל תרומתה לתחום החינוך - ובפרט החינוך המדעי. ד"ר ממלוק-נעמן פועלת לא רק לקידום החינוך המדעי בארץ, אלא גם מובילה תכניות וסדנאות שונות ברחבי העולם, מדרום קוריאה ועד טנזניה. נוסף על כך היא חברה בפורומים שונים, המפגישים מדענים מישראל וממדינות ערב.

"המונולוגים המצולמים ממחישים כיצד יכולות נשים, בדרכן, לתרום לקירוב לבבות ולהידברות בין בני אדם", אומרת ד"ר ממלוק-נעמן. קירוב הלבבות הזה מתבטא לא רק על "קיר הנשים" במוזיאון, אלא גם בקשרים הקרובים שנרקמו ביניהן, כאשר הגיעו למרסיי לחנוכת המוזיאון. ד"ר ממלוק-נעמן מספרת על מפגש אישי משמעותי ומרגש, ועל סקרנות טבעית כלפי הנשים המרשימות - בעיקר אלה שהגיעו ממדינות דוברות ערבית. "יצרנו מיד חברות בלתי-אמצעית, ותחושת שיתוף שהתבססה על הקירבה הגיאוגרפית והתרבותית בינינו. כולנו מכירות את הקונפליקטים שנוצרים בגלל משטרים שונים ותפיסות עולם שונות, וכולנו עוסקות בנושאים כמו חופש הפרט או דת ומדינה. הן מבינות את הקונפליקט היהודי-ערבי, ואני, כישראלית, מבינה מה קורה כיום בעולם הערבי. למרות כל הבעיות והמתחים שעשויים להיות, חברויות בין בני-אדם נוצרות, בסופו של דבר, על בסיס נושאים אוניברסליים משותפים - משפחה, קריירה, חיי היום-יום".

כדי לייצג את נושא ה"אזרחות וזכויות אדם" בארצות הים התיכון, פנו אנשי המוזיאון לתשע נשים מארצות אלה, אשר תרמו תרומה משמעותית - כל אחת בתחומה - לקידום זכויות האזרח ולרווחת האנושות. תשע הנשים מספרות